

בעזהש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בדרשת פרקי אבות

ובסעודת רעוא דרעוין

*

פרשת אמור

שנת תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תרמ"ט

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

בפרקי אבות פרשת אמור תשע"א לפ"ק

ימותו על משכבם, מכל מקום יבואו בגלגול ויהרגו, 'וסוף' מטיפיך יטופן, ואלו דברים מפלאות תמים דעים ע"ש. ובאמת כבר גילו הקדמונים (ספר שער הגלגולים להאר"י, וספר משיבת נפש להרמ"ע מפאנו), על מאות אנשים של הדורות הקודמים, איך באו בגלגול לאחר זמן, ורואים איך שמתאימים אז דרכי חייהם כדי שיתוקן מה שנפגם בגלגולם הראשון. וכמו כן הלל ראה גלגול"ת אחת, נשמה שנתגלגלה, אשר בגלגול הראשון היה רוצח, ואמר על דאטפת אטפוך.

ובראיה לזהו ההמשך למאמרו של הלל במשנה הקודמת, ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש (ב-ה), כי דרכן של בני אדם לייפות מעשיהם באופן שיהיו ניכרים בין חבריהם לאיש מקויים. אבל באמת זה לעצמו לא חשוב עדיין, אלא יש להשתדל לתקן מעשיו באופן, שכאשר יחזיר נשמתו לעת מנולא, ויעמוד כבר למעלה 'במקום שאין אנשים', רק במקום מלאכי מעלה, שגם שם יהיה

במשנה (אבות ב-ו) אף הוא [הלל] הזקן ראה גלגולת אחת שלפה על פני המים, אמר על דאטפת אטפוך, וסוף מטיפיך יטופן ע"כ. הלל בא ללמד כי יש דין ויש דיין, ובסופו ימנא הרשע עונשו. ולא עוד אלא שהקצ"ה מעניש הרשע מדה כנגד מדה, וכמו שנאמר (תהלים ז-טו) צור כרה ויחפרהו ויפול בשחת יפעל, ללמד כי יש חשבון למעלה על כל דבר.

אמנם בחוספות יום טוב הקשה, דמעשים בכל יום כמה רצחנים שמתים על מטתם צדי שמים, וכמו כן יש כמה לדיקים שנהרגו, ואין מקום לומר עליהם על דאטפת אטפוך. וברש"י (סוכה גג.) פירש שהכירו מתחלה שהיה רוצח ע"ש. ובמדרש שמואל כתב לזהו בסוד הגלגול ע"ש. ובפתח עינים להחיד"א כתב, דאפשר שהיה ניכר זה ההרוג כי לא הרג שום אדם צימיו, ועל דאטפת בגלגול אחר אטפוך בגלגול זה. וסוף מטיפיך יטופן, גם כאשר

קודש מחול [דהאלקים להכא חול הוא, ולאזהרת דיין אחא] ע"ש. ואם כן ידעו משם דיש חיוב מיתה במצרך את השם.

אך יש לומר עוד צמה שאמר 'לפרוש להם על פי ה'. דהנה להלן צפרשה נאמר, ואל בני ישראל תדבר לאמור, איש איש כי יקלל חלקיו ונשא חטאו, ונוקב שם ה' מות יומת, רגום ירגמו זו כל העדה, כגר כאזרח בנקבו שם יומת (כד-טו). והנה סיוס הכתוב 'בנקבו שם יומת' נראה מיותר. ובגמרא (סנהדרין סו.) דרשו, להביא את המקלל חציו ואמו שלא יהיה חייב עד שיקללם בשם ע"כ. ובמשך חכמה כתב, דיתכן דהכתוב מרמז אל הדין דאיתא במשנה (שם נה:) המגדף אינו חייב עד שיפרש השם, אמר רבי יהושע בן קרחה בכל יום דיין את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי, נגמר הדין לא הורגין בכינוי, אלא מוציאין כל אדם לחוץ, שואלין את הגדול שביניהן ואומר לו אמור מה שמעמתי צפירוש, והוא אומר, והדיינין עומדין על רגליהן וקורעין ולא מאחיין, והשני אומר אף אני כמוהו, והשלישי אומר אף אני כמוהו ע"כ.

ובתוספות יוס טו (שם) כתב, דהכסף משנה הביא מהירושלמי דפריך ואמרין ליה גדוף, ומשני אלא אותו השם שאמרתי

נחשז לחיש, במעשים מתוקנים, שלא ינטרך לשוץ בגלגול לתקן את פגמיו. וכמו כן המשיך הלל במשנה שלאחריו, מרבה בשר מרבה רמה (ז-י), כי מי שצריך לחזור למטה בגלגול אחר גלגול, הוא מרבה בשר, גוף אחר גוף, והוא מרבה רמה, שקשה רמה למת כמחט בצער החי (ברכות יא.).

וגראה לשלז הדברים גם לפרשתנו שאמר הכתוב, ויאל בן אשה ישראלית, והוא בן איש מצרי, בתוך בני ישראל, וינזו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי, ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל, ויביאו אותו אל משה, ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן, ויניחיהו במשמר לפרוש להם על פי ה' (כד-י). וברש"י ויניחיהו לבדו, ולא הניחו מקושש עמו, ששניהם היו צפרק אחד, ויודעים היו שהמקושש צמיחה (סנהדרין עח:) שנאמר (שמות לא-יד) מחלליה מות יומת, אבל לא פורש להם באיזו מיתה, לכך נאמר (במדבר טו-לד) כי לא פורש מה יעשה לו. אבל במקלל הוא אומר לפרוש להם, שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו (תו"כ שם) ע"כ. ויש להבין הלא כבר נאמר בצפרשה הקודמת, איש איש אשר יקלל את חציו ואת אמו מות יומת (כ-ט), והרי אמרו (סנהדרין סו.) אזהרה למצרך את השם מנין תלמוד לומר חלקים לא תקלל (שמות כב-כו), וגמר

השומעים אלו העדים, כל להביא את הדיינים, את ידיהם, אומרים לו דמך בראשך, ואין אנו נענשים במיתתך שאתה גרמת לך (ת"כ) ע"כ. וכתב הרמב"ם (ה' עבודה זרה ז'-י) ואין בכל הרוגי בית דין מי שסומכין עליו אלא מגדף, ולא פירש הטעם. אך השומע ברכת השם חייב לקרוע, וכאן שמעו העדים ממנו, והדיינים מן העדים, וחייבים כולם לקרוע, ולכן סומכין ידיהם ואומרים יחולו עונותינו ששמענו ברכת השם על ראשך שאתה גרמת לזה, וזה לא שייך בשאר חייבי מיתת בית דין ע"כ.

וביערתה הגם ידע משה דיש במצרך את השם חיוב מיתה, מכל מקום לא נתברר לו איך נרכיב להיות הגדת העדות בזה, וכי אומרים לעדים גדוף וכקושיית הירושלמי, ולכן ויניחוהו במשמר לפרוש להם 'על פי הויה', אם אומרים להעדים להוציא על פיהם את השם הויה, באותו לשון ששמעו מפי המגדף. ועל זה בא אליו מאמר ה', ונוקב שם ה' יומת, רגום ירגמו בו כל העדה, אבל רק בנקבו שם יומת, כאשר העדים יפרטו ברכת השם כדרך ששמעו מהמגדף, רק אז יומת.

ויש ללמוד מפרשה זו מוסר השכל במדות בני אדם, הנה מדת הכרת הטוב היא מדה חשובה עד

לפניכם קלל, ובו קלל. כלומר מזכיר שם בן ד' אותיות, ואומר השם הזה הזכיר המגדף וקלל אותו וקלל בו, כלומר יכה יוסי את יוסי. ולא ידעתי למה לא כתב הרמב"ם זה ע"כ. ולי נראה שצדין השמיטו הרמב"ם, משום דכיון דבגמרא דידן לא חש לפרושי הכי, שמע מינה דסבירא ליה לגמרא דידן דאין הכי נמי שהיה צריך שיאמר ממש הלשון כאשר שמעו וכו'. ולענין קושיית הירושלמי וכי אמרינן ליה גדוף, נראה לי דלא קשיא, דכשאומרים לו כן, לא לגדוף מכוונין לא אנו ולא הוא, אלא כדי לקיים מצות סקילה במצרך השם, ומצותו אינה מתקיימת אלא בצך, ולפיכך נתחייב לומר לו שיפרש. מידי דהוה אסוטה שזוהה התורה בפירוש שימחק שמו הגדול במים ומפני הספק, כל שכן בכאן שלעדים שיעידו הוא ודאי שזה נתחייב מיתה, ויש לנו לקיים המצוה להמיתו, והרי אינה מתקיימת אלא בצך ע"ש. וזהו כוונת הכתוב, ונוקב שם ה' מות יומת, ואיך יהיה הגדת העדות לחייבו מיתה, 'בנקבו שם', פירוש שאחד מן העדים יקוב עוד את השם, 'יומת', אז ימותו אותו בית דין ע"כ.

ובפרדס יוסף (אות קנה) כתב לבאר בזה, מה שזוה הכתוב וסמכו כל השומעים את ידיהם על ראשו ורגמו אותו (כד-יד), וברש"י

שלא רוצים לסקוק ממשמרתו, עד שצא יום שאי אפשר עוד להמשיך, ומסלקים אותו מעבודתו, אז הוא נעשה שונה לחצירו, ושוכח כל הטוב שקיבל, וכמה ויתרו עזרו כל הימים עד כאן.

ובן הוא בזיווגו של אדם, אשר כשם שאין פרזופיהן שוות כך אין דיעותיהן שוות, וכאשר אינה עומדת לזרו בכל מה שעולה על דעתו, מתעורר מריבה, ושוכח כל הטובות שהיה לו ממנה עד עתה, וגם עוד היום, שלא טוב היות האדם לזרו, היא מסדרת לו מאכלו ובגדיו, ומגדלת את בניו וכו' וכו'. ומשה רבינו אמר לישראל, כפוי טובה בני כפוי טובה, כפוי טובה דכתיב (במדבר כא-ה) ונפשנו קנה בלחם הקלוקל, בני כפוי טובה דכתיב (בראשית ג-יז) האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל (עבודה זרה ה.). הקב"ה ברא עולמו ומסר הכל לאדם הראשון, ושזו ברא לו את אשתו חוה, להיות עזר כנגדו, ולצסוף כאשר לא התגבר על תאוותו ואכל מן העץ הדעת, השיב להקב"ה אתה אשם בדבר, האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי.

ואמרו (יבמות סג.) רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו, כי הוה משכח מידי [דבר הראוי לה], צייר ליה בצודריה ומייתי לה. אמר ליה רב והא קא מצערא ליה למר.

מאד, להכיר טוב למי שעשה עמו חסד, עד שאמרו חז"ל (בבא קמא נב:): צירא דשתיח מיניה [ששתיח ממנו כבר בזמנא] לא תשדי ציה קלא, שאפילו לדומם אין צריך להיות כפוי טובה. ולא רק כאשר חצירו עשה עמו רק טוב יש להכיר לו טובה, כי זה דבר פשוט, ומי שהוא כפוי טובה אינו בגדר אנושי כלל, אלא גם אם אחר כך עשה לו דבר שכוזב לו, יש עליו חיוב עדיין להכיר לו טובה על טובתו שעשה עמו, וכמו שסמכו חז"ל (שם) דבר זה אקרא דכתיב (דברים כג-ח) לא תתעב מזרי כי גר היית בארצו, וברש"י אף על פי שזרקו זכוריהם ליאור, מה טעם, שהיה לכם אכסניא בשעת הדחק ע"כ. הרי לנו כי חיוב הכרת הטוב הוא גם אם אחר כך הרע לו, יש עליו עוד חיוב הכרת הטוב על טובתו שקיבל ממנו.

ובבזה פעמים רואים בהנהגת בני אדם את ההיפוך, שגם מי שהטיב לו רבות בשנים, מכל מקום כאשר יבוא זמן שפגע בכבודו וכדומה, אז צרבע אחד נשכח כל הטוב שקיבל ממנו, עד שנעשה לו שונה ורודף. ולדוגמא, עובד אלל חצירו שנים רבות ונותן לו פרנסתו, ואפילו בעבודת הקודש, מלמד בתלמוד תורה, ומגיד שיעור ומנהל בישיבה. ובעליו אינם שבעים רצון מעבודתו, ואף על פי כן מתגלגלין עמו שנה ושנתיים, בשביל

יוסף (א-ח), וכי לא היה מכיר את יוסף, אמר רבי אצין משל לאחד שרגס אהבצו של מלך, אמר המלך, החיזו את ראשו, כי למחר יעשה צי כך. לכן כתב עליו המקרא הזה, כלומר היום אשר לא ידע את יוסף, למחר הוא עתיד לומר לא ידעתי את ה' (ה-ג) ע"כ. והיינו כי יוסף העמיד את מצרים על מכונו בשנות הרעב, וכל כסף וזהב שבעולם הביא לאוצרות המלך, והיכן הוא ההכרת טוב ליוסף, לשעבד את בניו ואת אחיו בעבודת הפרך. ומי שהוא כפוי טובה לאדם, ולא ידע את יוסף, סופו יהיה כפוי טובה גם לה', ויאמר לא ידעתי את ה'.

ובזה נחזור לפרשת המגדף, ויאלץ בן אשה ישראלית, והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וגו', ושם אמו שלומית בת דברי. ולכאורה יש להבין למה הוצרך הכתוב להאריך ביחסו של אותו המגדף מי היה. וצפשוטו שהכתוב רוצה להודיע כי בצן ישראל גמור לא היה יתכן שיהיה כדבר הזה לצרך את ה', רק מי שהוא בשורשו בן מצרי. אמנם יש לומר בזה עוד, דהנה רש"י פירש שהוא המצרי שהרגו משה (ויק"ר לז-ג) ע"כ. היינו מה שסיפרה הכתוב בגלות מצרים, ויהי צימס ההם ויגדל משה ויאלץ אל אחיו וירא בצלותם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו, ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי (שמות

אמר לו דיינו שמגדלות בנינו ומנילות אותנו מן החטא [הרהור עצירה] ע"כ. הרי לנו עד כמה הכיר לה טובה אם כי היתה מנערת אותו.

ולעומת זה מי שמתרגל צמדה זו של הכרת הטוב, הוא מתנהג כן גם עם צוראו, ועם כל המאורעות שעוזרים עליו, הוא מכיר טובה לקונו על כל הטוב אשר נתן לו מעודו. וכמו שאמרנו (בבא מטיא פו.) רבי שמעון בן חלפתא בעל צשר הוא, יומא חד הוה חמימא ליה, הוה סליק ויחיב אשינא דטורא, אמר ליה לצרתיה בתי הניפי עלי צמינפא, ואני אתן לך ככרין דנרד [אגודות של נרד], אדהכי נשיב זיקא, אמר כמה ככרין דנרד למאריה דיכי [לבעליו של רוח זה] ע"כ.

ובבזו כן מי שהוא כפוי טובה לחצירו, בצופו צא להיות כפוי טובה גם לה' על טובותיו. ואמרנו (קידושין פ:) מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו (איכה ג-ט), הכי קאמר מה יתאונן על מדותיו [למה יתרעם אדם על הקורות הצרות עליו אחר כל החסד שאני עושה עמו, שנתתי לו חיים ולא הבאתי עליו מיתה], וכי גבר על חטאיו [שלא חטא לי וצדקתו הוא חי, צתמיה], דיו חיים שנתתי לו ע"כ.

ואיתא במדרש (שמו"ר א-ח) ויקם מלך חדש אשר לא ידע את

3-יא). וברש"י איש מזרי, נוגש היה, ממונה על שוטרי ישראל, והיה מעמידם מקרות הגזר למלאכתם. מכה איש עברי. מלקהו ורודהו, ובעלה של שלומית בת דברי היה, ונתן עיניו בה, וזלילה העמידו והוציאו מזיתו, והוא חזר ונכנס לבית וצא על אשתו כסבורה שהוא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מזרי שהרגיש בדבר היה מכהו ורודהו כל היום. ויפן כה וכה, ראה מה עשה לו צבית ומה עשה לו בשדה (שמו"ר א-כח) ע"כ. ויש לרקדק בצאמרו מכה איש עברי 'מאחיו', בודאי שאם עברי הוא הרי זה מאחיו.

ומציטו צו, וראה צרות הקודש מה שעשה צבית, וראה מה שעמיד לעשות לו בשדה, אמר ודאי זה חייב מיתה כמו שכתוב (ויקרא כד-יז) ומכה אדם יומת, ולא עוד אלא שצא על אשתו של 'דתן', על כך חייב הריגה וכו' ע"ש. ומבואר שבעלה של שלומית בת דברי, שהכה אותו המזרי, היה דתן. ואם כן הרי גם הוא היה רשע כמו המזרי שהכה אותו. וזהו שאמר הכתוב, וירא איש מזרי מכה איש עברי 'מאחיו', היינו שצמעשיו הוא אחיו של המזרי המכה אותו, ואין הוא אחיו צמנות של משה, ואף על פי כן הצילו משה מיד מכהו, עד שמסר נפשו להורגו.

ואמר שוב הכתוב, ויאל ציום השני, והנה שני אנשים עברים נאים, ויאמר לרשע למה תכה רעך, ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו, הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המזרי, וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר, וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרוג את משה, ויצרח משה מפני פרעה (3-יג). והנה לא מפורש בצתובים מי היו האנשים הללו, היינו מי היה בעלה של שלומית בת דברי, שהמזרי הכהו, ומי היו האנשים ציום השני שהיו נאים.

ואם כן הדין היה נותן שדתן יהיה לו הכרת הטוב למשה על שהצילו ממכהו שרצה להורגו. אמנם לא כן היה, ויאל ציום השני, והנה שני אנשים עברים נאים. וברש"י דתן ואציהם (שמו"ר א-כט), וצתרגוס יונתן דחמא די זקף דתן ידיה על אצירם לממחיה, ויאמר לרשע למה תכה רעך [רשע כמותך], ויאמר לו [דתן, תרגום יונתן] מי שמך לאיש וגו', הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המזרי וגו', וישמע פרעה את הדבר ההוא, וברש"י הם הלשינו עליו (שמו"ר א-לא), ויבקש להרוג את משה וגו'.

אמנם צמדרש (שמו"ר א-כח) כתב, דהנוגש היה מכה אותו ומבקש להרגו, והיה משה רואה אותו

ודוא הפלא ופלא, ציום הקדום הציל משה את דתן צמסירת נפש

והתורה הקדושה רוצה להודיע לנו מהו סופו של מי שכפוי טובה, ויאלץ בן אשה ישראלית, צעלה של דתן, והוא בן איש מצרי, שנתגדל אלל צית אמו וצעלה ונתחנך בצית של כפוי טובה, ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל.

והנה ברש"י כתב, ויאלץ בן אשה ישראלית, מהיכן יאלץ, צמתניתא אמרה, מצית דינו של משה יאלץ מחוייב, צא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך לכאן, אמר להם מצני דן, אני אמרו לו (צמדצב 3-3) איש על דגלו באותות לצית אצותם כתיב, כנס לצית דינו של משה ויאלץ מחוייב, עמד וגדף יאלץ (ויק"ר 33-3) ע"כ. ויש להבין מהו ענין הגידוף עם ענין של נטיעת אהלו, שיאלץ מחוייב מצית דינו של משה.

וגראה להנה צש"ת חתם סופר (או"ח סימן ר"ח) כתב לבאר מה שדקדק מצית דינו 'של משה' יאלץ, כי הנה כלל גדול שחורה לא צשמים הוא (צבא מציעא נט:), ואין הנציא רשאי לחדש דצר מעתה (צבת קד:), כי אם לא קן אין כאן תורה כלל, כי כל אחד יאמר חלום חלמתי, או אליהו נתגלה לי וכו'. אמנם אלל משה רבינו לא היה חשש זה, שהרי הוא עצמו קיבל את התורה מפי הקב"ה, וכל תורתו מן השמים, ועליו העיד ה' בכל ציתי נאמן הוא (צמדצב

ממש, וציוס השני הציל את הצירים מיד מכהו. וכאשר קרא משה לדתן 'רשע' למה תכה רעך, נשכח כל טובתו שעשה עמו אתמול, עד שירוד לחייו ממש, ומלשין עליו לפרעה, ופרעה מסרו לקוסטיניר להורגו ולא שלטה בו החרב (ירושלמי ברכות ט-א). הרי לנו פתיחותו של דתן איך היה כפוי טובה למשה. וכמו כן התנהג צמדה זו גם הצירים שהציל אותו משה מיד מכהו דתן, וצסופו שניהם שונאים למשה שנים רבות, וכמו שנאמר ויפגעו את משה ואהרן נצבים וגו' (ה-כ), דתן ואציהם היו (שמ"ר ה-כ). הם הותירו מהמן, הם אמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה, הם שהמרו על ים סוף (שמ"ר א-ל), והם עומדים נצבים צעדת קרח כנגדו, עד שסופו פתחה האדמה את פיה ותבלעם, הרי לנו עד כמה היו משורשים צמדת כפיית טובה.

והנה צנה של שלומית צת דצרי נתגדל צצית אמו אשר צעלה היה דתן, ומשם קיבל חיטוכו והדרכתו, ושותא דינוקא מאצוה או מאמיה (סוכה נו:), ונשרש גם צו ממדתו של צית אציו להיות כפוי טובה, אשר זה הצילו צסופו להיות גם כפוי טובה לה', והאומר היום לא ידעתי את יוסף, אומר למחר לא ידעתי את ה', על קן עלה לו לבן ההוא שהגיע צפתיחותו עד שהיה מצרך את ה'.

היתה שלומית בת דברי, וברש"י פירש דברנית היתה, מדברת עם כל האדם, לפיכך קלקלה ע"כ. והיינו כי 'בת דברי' אינה שמו של אביה, אלא זהו שם התואר עליה שהיתה דברנית. ויש לומר עוד, דהנה מצינו צמכת דבר שאמר הכתוב, וממקנה בני ישראל לא מת אחד, וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד, ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם (שמות ט-ו). ופירשו בזה כי הלשון 'עד אחד' אנו מוצאים בשני מקומות נוספים בתנ"ך, בפרשת בשלח, כאשר מסופר על המזרים שטבעו צים סוף, נאמר (יד-כח) 'לא נשאר צהם עד אחד'. כך גם בספר שופטים (ד-טו) 'ויפול כל מחנה סיסרא לפי חרב לא נשאר עד אחד'. בשני המקומות דרשו חז"ל ש'עד אחד' מורה על כך שהיה אחד שכלל זאת נשאר. צים סוף נשאר פרעה (מכילתא שמות יד-כח), וצשופטים מלמדים אותנו הפסוקים שלאחר מכן שסיסרא עצמו נשאר בחיים. ומכאן שגם בפסוק שלפנינו עלינו לומר שאמנם לא מת ממקנה ישראל 'עד אחד', אבל צהמה אחת בכל זאת מתה. היתה זו צהמתו של בן האשה הישראלית והוא בן איש מזרי, שלפי דיני ישראל הוא כמזרי (עיין רמב"ן ויקרא כד-י). אולם פרעה חשב שהוא מישראל, ולכן כאשר ראה שצהמתו לא מתה, הסיק כי לא התקיימו דברי משה צמדוייק, ומשום כך הכזיב את

י-ז), והנה המגדף ילא חייב מצית דינו של משה, כי בן מזרי הוא, ולכאורה מנין לנו זאת שאינו משבט דן, וכי מפני צעילה אחת שבעל הנוגש המזרי את אמו גדון לבן איש מזרי, הלא קיימא לן (סוטה כו.) רוב צעילות אחר הבעל אפילו פרוצה ביותר (צה"ג ה' מילה, והוצא צרא"ש צנא צמרא קכו:). אך משה ידע צרוח הקודש שאינו משבט דן, ומצית דינו של משה דייקא ילא מחוייב, כי צצית דין אחר לא יכלו להסתמך על רוח הקודש ע"ש. [ועיין עוד בזה בפנים יפות צפרשתנו].

והנה דקדק החתם סופר שצמשה ידע בן צרוח הקודש, ולא אמר שצמפי הגבורה שמע משה, כי מצינו צעבן שמעל מן החרם, ואמר ה' ליהושע חטא ישראל (יהושע ז-יא), אמר לפניו רצונו של עולם מי חטא, אמר לו וכי דילטור [רכיל] אני, לך הטל גורלות (סנהדרין יא.), הרי שאין הקצ"ה מגלה דבר רע על ישראל. אך משה צרוח קדשו ידע זאת מצממו, אמנם הצן המזרי כאשר ילא מצית דינו של משה מחוייב, שפסק עליו שהוא בן מזרי, תלה הדבר שצמשה שאל מאת ה' לפרוש לו הדבר, וה' גילה לו הדבר, ולכן כאשר ילא מחוייב עמד וגידף.

ובאמת יש עוד ראייה שהוא בן מזרי, כי הנה שם אמו

לגבות את חובו, והרג משה גלגול הכל את המצרי גלגול קין. ובספר פרפראות לחכמה (פ' שמות) הוסיף, ויטמנהו בחול (ב-צ), גימטריא זה קין ע"כ. — ובהיות שבהריגת הכל, שפך גם דם זרעותיו, וכמו שאמר ה' לקין קול דמי' אחיך נועקים אלי מן האדמה (בראשית ד-ט), וברש"י דמו ודם זרעותיו (ב"ר כג-ט) ע"ש. על כן צא לידו של משה גם בנו של אותו מצרי, שהוא זרעו של קין, והרג גם אותו.

ובבזו כן צמשנתינו, אף הוא ראה גלגולת אחת שנפיה על פני המים, ציאר האר"י ז"ל (בשערי מאמרי רז"ל לאבות) וכתב, הנה אומרו 'אף הוא', צמה שהודעתוך כי הלל הזקן הוא ננוך אחד מנשמת משה רבינו ע"ה, ולכן היה עניו כמותו [וכמאמרם (שבת ז'): לעולם יהא אדם ענוותן כהלל], וגם חי ק"ך שנה כמותו [וכמו שאמרו בספרי (פ' צרכה לו) ארבעה מתו בני ק"כ שנה, משה, הלל, רבי יוחנן בן זכאי, ורבי עקיבא]. ואמנם זאת הגלגולת היא של פרעה הרשע, וכמו שראה אותה משה רבינו ע"ה כן חזר הלל לראותה, וידע כי היא היא. ואמר לה 'על דאטפת אטפוך', ר"ל על דאטפת את בני ישראל במים כמו שאמר הכתוב (שמות א-כב) 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' אטפוך. וחזר הלל לדבר עם בני ישראל ולא עם הגלגולת, ואמר להם כך, לא רק

לבו. וזה שנאמר לא מת ממקנה ישראל עד אחד, אבל אחד מת. אמנם התורה מעידה כי ממקנה 'בני ישראל' לא מת אחד, כי זה לא היה מצני ישראל, אלא בן מצרי שדינו כמצרי (וכן כתב בהמאור הגדול מהגר"א) ע"כ.

ולכן קראו אותה בת 'דצרי', כי רק צמשפחתה היתה מכת דבר, עבור כי צנה היה בן איש מצרי. ואם כן מכת דבר גילתה לכל שהוא בן איש מצרי, ולכן לא ראו השצטים ליתן לו מקום אללם, ואם כן כאשר הביא ה' מכת דבר גילה זאת לכל עם ישראל, כי הוא היחידי מהכלל ישראל שבן מצרי הוא, שרק מקנהו מת במכת דבר, ולכן יצא לצדך את ה'.

ובאמת גם צמצרי הזה שהרגו משה נתקיימה מאמר התנא על דאטפת אטפוך, דמזואר צשער הגלגולים להארז"ל, כי הכתוב אומר, ויהי צהיותם צשדה ויקם קין אל הכל אחיו ויהרגהו (בראשית ד-ח), והכל נסתלק מן העולם צלי השאיר אחריו דורות. אמנם שוב נתגלגל הכל צאחיו שם, ושוב נתגלגל צמשה רבינו, ומש"ה ר"ת ה'צל ש"ת מ'שה (רבינו צחי צראשית ד-כה). וקין נתגלגל צאותו מצרי שהכה איש עצרי, וכאשר ראה זאת משה, ויפן כה וכה, ראה מה עשה המצרי 'צבית', וראה מה עשה לו 'צשדה', צהיותם צשדה ויקם קין ויהרגהו, על כן כאן מצא צעל חוב

ינקום ה' לעינינו נקמת דם עצדיו השפוך, ויראו עינינו וישמח לבנו באמור לציון מלך אלקיך. ויתקיים במהרה הבטחת הנביא, 'ציוס ההוא' יהיה ה' אחד ושמו אחד (זכריה יד-ט), יו"ם ר"ת ו'סוף מ'טיפיך י'טופון, וציוס ההוא יתגלה כבוד שמים להיות ה' אחד ושמו אחד.

פרעה הטיפוהו על אשר הטיפוך, אמנס כמו כן כל שאר אומות העולם אשר יטיפוך ויזיקו אותך, גם הם יעשו כמו פרעה. וזה מה שאמר 'וסוף' מטיפיך יטופון ע"כ.

והנה חורבן קהלות הקודש במדינת אוגארן היו צימים הללו,

בסעודה שלישית פרשת אמור תשע"א לפ"ק

שאמר (שמואל א כה-ו) לשום לחם חס ציוס הלקחו [שיהא חס ציוס הלקחו מעל השלחן] ע"כ. ואם כן לא הייתה פת כוננת. ואולי כי צימים ההם עדיין לא היו מגביהין את השלחן להראותו לעולי רגלים, או שלא היה שם המגדף באותו זמן שהגביהו, ולכן לגלג שהיא פת כוננת.

אמנם עדיין צריך ביאור, כיון שאין דרך לסדר לפני המלך פת של תשעה ימים, והכתוב (מלאכי א-ח) אומר, וכי תגישו פסח וחולה אין רע, הקריצוהו נא לפחתך, הירצך או הישא פניך אמר ה', הרי דשלחן גבוה יש להעריכו כשלחן מלכים, ולמה יעריכו פת כונן, ורק בדרך נס גדול יהיה חס ציוס הלקחו. ויש לומר דהנה לכאורה צריך טעם למה הראו לעולי רגלים דוקא את הנס הזה, שגם לאחר

ביום השצת ציוס השצת יערכנו לפני ה' תמיד וגו', ויאל בן אשה ישראלית וגו' (כד-ח). וברש"י מהיכן יאל, רבי ברכיה אומר, מפרשה שלמעלה יאל, לגלג ואמר, ציוס השצת יערכנו, דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, או שמה פת כוננת של תשעת ימים, בתמיה (ויק"ר לז-ג) ע"כ. והנה לאמיתו אין זה אלא פטומי מילי בעלמא, שהרי אמרו חז"ל (חגיגה יו:): מאי דכתיב (ויקרא כד-ו) על השלחן הטהור [מכלל שהוא ראוי לטומאה], ואמאי כלי עץ העשוי לנחת הוא ואינו מקבל טומאה. אלא מלמד שמגביהין אותו ומראין בו לעולי רגלים לחס הפנים, ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום, סילוקו כסידורו [שסילוקו לשצת הבאה חס כיום סידורו], דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים כסידורו כך סילוקו

והנה מלחם הפנים אפשר להציא
 רציה לטעם הראשון, שכן אם
 לחם הפנים היתה זו סגולה כזו
 שיהיה חם ציום התשיעי כמו ציום
 הראשון, הרי אפשר היה להעניק גם
 למן סגולה כזו, שתרד פעם אחת
 בשנה ותשתמר זו חמימותו כל ימות
 השנה. משום כך הראו להם לעולי
 רגלים את לחם הפנים בחמימותו
 הבלתי פוסקת, למען ילמדו להצין
 מזה, שלפיקך ירד המן כל יום כדי
 שיהיו ישראל מכוונים לצם כל יום
 לאציהם שבשמים, בדומה לאותו מלך
 בשר ודם עם בנו האהוב עליו. ואכן
 כאן ניתן לראות את גודל חיצתם של
 ישראל לפני המקום, ראו חיצתכם לפני
 המקום ע"כ. (ובפניינים יקרים הציא זה
 בשם מהר"ם מטיקטין). - ומעתה מובן
 הטעם שזה ה' לסדר לחם הפנים על
 תשעה ימים, ולהעשות נס בחומו, כדי
 שילמדו מזה ישראל שירידת המן בכל
 יום ולא פעם אחת בשנה, אינו מטעם
 שיהא המן חם, אלא משום חיצתן של
 ישראל, שמתענג ה' ממה שישראל
 מקבלים פניו בכל יום.

וביתר ביאור, כי בשעה שיש לאדם
 פת בצלו, לא מרגיש כל כך
 שצריך לבקש ולהתפלל לה' על מזונו,
 וצריך להשלים ולתקן מעשיו שיהא
 ראוי שיתקבל תפלתו, ובהיות שמנזות
 המן היתה, אל יותר ממנו עד צוקר
 (שמות טז-יט), ומדי לילה בלילה לא

תשעה ימים עוד היה לחם הפנים
 חם, הלא עוד הרבה נסים היו נעשים
 לאבותינו במקדש, וכדאיתא במשנה
 (אבות ה-ה).

ובספר לקוטי סמיכת חכמים (דף
 ש"א) כתב לבאר החיצה
 יתירה שראו בהלחם הפנים, דאיתא
 בגמרא (יומא עו.) שאלו תלמידיו את
 רבי שמעון בן יוחאי מפני מה לא
 ירד להם לישראל מן פעם אחת
 בשנה. אמר להם אמשול לכם משל
 למה הדבר דומה, למלך בשר ודם
 שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו
 פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני
 אביו אלא פעם אחת בשנה, עמד
 ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל
 פני אביו כל יום. אף ישראל מי שיש
 לו ארבעה וחמשה בנים, היה דואג
 ואומר שמה לא ירד מן למחר ונמצאו
 כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים
 את לבם לאציהם שבשמים. דבר אחר
 שיהיו אוכלין אותו כשהוא חם. דבר
 אחר מפני משוי הדרך ע"כ. [ובספר
 בן יהוידע כתב רמז לדבר, דכתיב
 (שמות טז-ד) הנני ממטיר לכם לחם מן
 השמים, וינא העם ולקטו דבר יום
 ביומו, לח"ם ר"ת לצם ח"ם מ'שוי,
 שלשת הטעמים שצריכין היו ללקוט
 את המן 'דבר יום ביומו', א' לצם,
 שיכונו את לבם לאציהם שבשמים. ב'
 חם, שיהא המן חם. ג' משאוי הדרך
 ע"כ.]

אלה כדי שיכוונו לבס למקום, והמן כורע גד לבן וכמו שנתצאר, שיתפללו וילבנו עצמם לשמים. והנה דב"ש ר"ת צ"ן ש'לומית צ"ת ד'צרי, וזה 'וטעמו', הטעם שירד המן בכל יום, ולא פעם בשנה, כדי שיהיה זרע גד לבן וכ"ל, והרואה 'כפייחית דב"ש', מהלחם הפנים שהעיר עליו צנה של שלומית צת דצרי שהיא פת לוונת, שאינו ראוי לתת כן לפני המלך, ועל כרחק דצאמת היתה חס ציוס הלקחו, ואם כן מזה ידעינן דאין הטעם של ירידת המן בכל יום משום חוס, אלא שיכוונו לבס לשמים, ולהכיר חיצתן של ישראל לפני המקום.

ג יש לומר, כי מלחם הפנים במקדש נמשכה למטה שפע הפרנסה לבני ישראל, ולכן היה זה י"ב חלות, נגד י"ב שבטי י-ה. וזהויות שכל צרכאן דלעילא ותתא ציומא שביעאה תליין (וזה"ק ח"ב פח.), על כן יש לקדר הי"ב חלות על השלחן ציוס השבת דייקא, ולהשאיר ההשפעה על השלחן כל ימי השבוע, ולכן אי אפשר לקדר לחם חס על השלחן מדי יום ציומו מחדש, כי ההשפעה יורדת רק ליום השבת. אמנם ה' רואה להשפיע לעמו ישראל פרנסה בהרחבה דררי נועם, באכילה המשביע ומענג לב האוכלו, על כן עשה נס בהלחם שיהא חס תמיד כיום נתינתו, כדי שהשפעתה למטה תהיה מתוך חוס

היה נמלא גם מעט לחם בכל המדבר, וששים רבוא ישראל עם נשיהם וטפס הוצרכו לבס בכל יום, על כן היו מכוונים את לבס לשמים, הן בתפלה על מזונם, והן שיהיו ראויין צמעשיהם להעשות להם גם למחר נס צירידת המן. ועל כן אמר הכתוב, וילאו העם ולקטו 'דצרי' יום ציומו, שיצטרכו לדבר ולהתפלל ולבקש על מזונם בכל יום, וצוה אנסנו הילך בתורתו חס לא.

ובזה יש לומר צמה שאמר הכתוב, והוא כורע גד לבן, וטעמו כפייחית דב"ש (שם טו-לא), כי חז"ל (יומא עה.) דרשו, גד, שהיה מגיד להם לישראל מה שבחורים ומה שבצדקים, חס בן ט' לראשון חס בן ז' לאחרון וכו'. לבן, שמלבין עונותיהם של ישראל [מתוך] שהיו דואגים שמה לא ירד מן למחר, היו משעבדים לבס למקום] ע"כ. ולעניינינו יש לומר, גד, שהמן היה מציא את האדם להגיד צקשותיו לפני המקום, שיצטרך להתפלל על מזונו מדי יום ציומו, וגם 'לבן', שעל ידי זה היה מלבין עונותיהם.

יש לומר וטעמו כפייחית דב"ש, יש לרמוז כי צנה של שלומית צת דצרי היה מלגלג על הלחם הפנים שהיא פת לוונת, אבל הקיצה היתה ללמד שירידת המן בכל יום ולא פעם אחת בשנה, אינה מטעם שחיהיה חס,

ח-ג), שראשי הפתילות היו פונים לאמנעי שבמנורה, והוא כי השפעת הששת ימים הוא מיום השבת קודש, וממנה הם מקבלים אורם. וכמו כן השלחן היו מעריכין הלחם ביום השבת, ומונח שם על כל הששה ימים.

אך ה' לזה לשום את השלחן מכון נגד המנורה שרומזת לנר מצויה ותורה אור, להורות כי אם רוצים להשיג ההשפעה מהשלחן, להיות פרנסתו מצויה בדרך חוס וחיבה, זהו רק כאשר הולך בדרכי ה' כל היום, עוסק בתורה ומקיים מצות ה', אז יש ברכת ה' איתו, ואם בחוקותי תלכו (ויקרא כו-ג), שתהיו עמלים בתורה, אז עץ השדה יתן פריו, ואכלתם לחמכם לשובע וגו'. וכן יתן ה' שיושפע שפע של פרנסה מידו הרחבה והמלאה לכל עמו בית ישראל מתוך נחת והרחבה.

ואהבה, לחם חם שמתענג באכילתו. וזהו שהגביהו השלחן להראות לעולי רגלים, ואמרו ראו חיבתכם לפני המקום, שנתן לכם השפעת לחם חם. והראו לישראל גם זה דייקא, כי שאר הנסים במקדש היו לכבוד לעורך גבוה, אבל גם זה היתה לחיבת ישראל, שיושפע להם לחם חם מדי יום ביומו.

וגררה דזהו הענין שזוה הכתוב, ושמנת את השלחן מתוך לפרוכת, ואת המנורה נוכח השלחן על כלע המשכן תימנה, והשלחן תתן על כלע לפון (שמות כ-לה). והיינו שהשלחן צריך להיות מכון נגד המנורה, מנורה בדרום ושלחן בצפון. כי שבעת קני המנורה רומזים גם כן על שבעת ימי השבוע, ואמנעי שבמנורה רומז על השבת, והששת קני מנורה הם ששת ימי המעשה, אשר אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (במדבר

ברכת מזל טוב

הרה"ג ר' שמחה אהרן שטראהלי שליט"א
מו"ץ דקהלתינו הק'
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידנו

מוה"ר ר' חיים זאב שאהנבערגער הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסו בתו הכלה תחי' למז"ט

לעילוי נשמת

מרת לאה ב"ר יצחק ע"ה
נפטר י"ג אייר תשס"א לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה

נתנדב ע"י בנה
הר"ר יונתן לעפקאוויטש הי"ו

נתנדב ע"י ידידנו

מוה"ר ר' יעקב משה רובין הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסו בנו החתן שמועון ישראל ני"ו למז"ט

נתנדב ע"י ידידנו

מוה"ר ר' אברהם יעקב פריינד הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסו בנו החתן מרדכי שלמה ני"ו למז"ט

נתנדב ע"י ידידנו

מוה"ר ר' אביש גרינבוים הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסו בנו החתן חיים ני"ו למז"ט

נתנדב ע"י ידידנו

מוה"ר ר' חיים פאלל הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסו בתו הכלה תחי' למז"ט

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' משה בנימין הויער הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהיכנס בנו הב' יוסף נ"י
לעול התורה והמצות

נתנדב ע"י ידידינו
הרב ר' אפרים יצחק היללמאן שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהיכנס בנו הב' פנחס נ"י
לעול התורה והמצות

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' אהרן משה פריעד הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' דוב ברייל הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' שמואל יהזקאל גוטמאן הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' יצחק אייזיק איידליס הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה
להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו

718.387.5770